

Lathund inför pedagogisk kartläggning i förskolan

Varför gör vi en kartläggning?

När ett barns/barnens stödbehov inte kan tillgodoses med insatser i den dagliga verksamheten är pedagoger skyldiga att ta kontakt med rektor som ev beslutar ifall en kartläggning ska påbörjas för att tydliggöra barnets/barnens stödbehov. En kartläggning kan vara mer eller mindre omfattande.

Syftet med en kartläggning är att synliggöra om det finns behov av riktade anpassningar och stödinsatser på organisation/grupp/individ nivå.

Utgå från de frågor som är relevanta utifrån er specifika frågeställning.

Kartlägningsfrågorna kan vid behov kompletteras med observationer av verksamheten (organisationen), gruppen eller individen. Det är viktigt att ha med vilka anpassningar och insatser som har gjorts tidigare.

Det är alltid rektor som fattar beslut ifall kartläggning ska göras, med eller utan stöd av specialpedagog. Rektor ska även vara med i samtalet kring syftet med kartläggningen.

Styrdokument

Förskolan har olika styrdokument att utgå från. Se utdrag i nedan text:

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska rektorn se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna (Sveriges riksdag 2010, 8 kap. 9§ skollagen).

Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd. Alla barn ska få en utbildning som är

utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans ska få detta utformat utifrån sina egna behov och förutsättningar (Skolverket 2018, s.6, Lpfö-18).

Alla som verkar i förskolan ska analysera hur utbildningen ska utformas så att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling ges det stöd och de utmaningar som det behöver (skolverket, 2016, s.23) Barns behov av särskilt stöd i sin utveckling kan inte förstås som en egenskap hos barnet utan är alltid situationsbundet. Behovet är relaterat till vad som händer i mötet mellan barnet, personalen och miljön i förskolan (Skolverket allmänna råd för måluppfyllelse i förskolan 2016, s.24).

I diskrimineringslagen (Sveriges riksdag 2018:567) står det att bristande tillgänglighet är en form av diskriminering. Det innebär att barn som har någon form av funktionsvariation ska stödjas på ett sådant sätt att de så långt som möjligt kan tillgodogöra sig sin utbildning.

I barnkonventionen (UNICEF, Sverige, 2020) finns barns rättigheter kommunicerat. Barnkonventionens syfte är att garantera alla barn deras mänskliga rättigheter. De fyra grundprinciperna att förhålla sig till är:

- Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3: I alla åtgärder som rör barn ska man i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa.
- Artikel 6: Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas fysiskt, psykiskt, andligt, moraliskt och socialt.
- Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem. När åsikterna beaktas ska man ta hänsyn till barnets ålder och mognad.

I enlighet med våra styrdokument behöver vi ha ett rättighetsperspektiv så att vi aktivt arbetar för alla barns rätt till en förskola som stärker och utvecklar deras identitet, kunskap och förmåga utifrån sina egna förutsättningar.

Förskolans lärmiljöer

För att få syn på hur tillgänglig en miljö är behöver förskolan kartläggas utifrån olika perspektiv, den **sociala, pedagogiska** och **fysiska miljön** och på **organisation, grupp** och **individnivå**.

En förskola som är anpassad utifrån barns olika behov och som har en hög grad av tillgänglighet erbjuder goda förutsättningar för barn att utvecklas oavsett stödbehov. Det är viktigt att vi utgår från ett salutogent perspektiv (det som fungerar).

Miljön på förskolan kan skapa både hinder och möjligheter, vilket innebär att barn kan vara i behov av stöd i en miljö men inte i en annan. Stödbehov kan också variera över tid. Det är viktigt att kontinuerligt följa upp och utvärdera.

Social lärmiljö (t.ex. samspel, kommunikation, delaktighet, förskolans normer och värderingar, eget förhållningssätt, vuxnas närvaro och engagemang).

Att kartlägga den sociala miljön innebär att undersöka barns möjligheter till delaktighet och att få vara en del av gruppen. Delaktighet skapas i mötet med andra och i gemensamma aktiviteter.

*Reflektera över ditt eget agerande som pedagog och den kommunikation och det samspel som råder mellan vuxna och barn och mellan barnen. Alla barn ska ha goda möjligheter att vara delaktiga i ett socialt sammanhang.

*Synliggör och analysera förskolans normer och värden och hur dessa visar sig i verksamheten i dagsläget.

*Upprätta stödstrukturer för samspel och kommunikation (t.ex. genomtänkta gruppammansättningar).

*Fokus ska ligga på att det finns trygga och stödjande pedagoger som är närvarande i leken, detta för att förebygga och hjälpa barnet/barnen att reda ut konflikter.

Pedagogisk lärmiljö (t.ex. kognitivt, språk och kommunikation, barns olika behov, förutsättningar för utveckling, stimulans och lärande, övergångar).

Att kartlägga den pedagogiska miljön innebär att man undersöker verksamhetens strategier och stödstrukturer. Det ska vara meningsfullt innehåll i undervisningen och finnas arbetssätt som varierar för att alla barn ska kunna delta utvecklas och lära sig nya färdigheter.

- Skapa **Känsla Av SAM**manhang - KASAM för alla barn. Förskolan ska vara meningsfull, hanterbar och begriplig för att alla barn ska ges förutsättningar utvecklas så långt som möjligt.
- Använd tydliggörande pedagogik/alternativ kommunikation.
- Förändra och anpassa aktiviteter, arbetssätt och bemötande för att ge alla barn det stöd, stimulans och utmaningar som de har rätt till.
- Underlätta barns möjligheter till förståelse och att göra övergångarna mellan olika aktiviteter smidigare för barnet/barnen.
- Ge barnet/barnen möjligheter att vara inkluderade i undervisning, lek och lärande samt känna gemenskap, delaktighet och glädje.

Fysisk lärmiljö (t.ex. inne- och utemiljö, tillgänglighet, möblering, auditiv, visuell, material, lugn miljö, ventilation).

Att kartlägga den fysiska lärmiljön innebär att undersöka den fysiska inne- och utemiljön. Pedagogerna behöver se över hur den fysiska miljön är utformad och i fall den är tillgänglig och åldersadekvat. Medvetna val ska göras när lärmiljöer skapas. Ta hänsyn till både inomhus- och utomhusmiljön och öppna upp för en miljö som erbjuder alla barn lika förutsättningar för delaktighet, stimulans och utveckling.

- Rummen/gården kan behöva möbleras om eller avgränsas för ökad tillgänglighet.
- Visuella och auditiva intryck kan behöva dämpas, t.ex. genom gardiner eller riktad belysning.
- Det pedagogiska materialet ska vara utvalt och placerat så att det är tillgängligt för alla barn, både ute och inne.
- Uppmärksamma pedagogers och barns fysiska placering.

Tveka inte att höra av er till er specialpedagog eller rektor under processens gång för stöd och vägledning.

Ha gärna lathunden till hands när ni genomför kartläggningen.

Här finns mer att läsa:

www.spsm.se

www.skolverket.se

www.unicef.se

www.do.se